

IZZIVI PRI DVIGU FRAGMENTOV MOZAIKA POZIMI

Oktobra 2023 je bil med arheološkimi izkopavanji pri SNG Drama v insuli XXXVIII najden mozaik iz 4. stoletja. Večji del mozaika je bil že v preteklosti uničen, saj so nanj postavili hipokavst. Od celote je ostalo 13 različno velikih fragmentov. Za nadaljevanje izkopavanj je bilo treba mozaik čimprej umakniti. V novembru sta bila zato izvedena zaščita in dvig fragmentov mozaika.

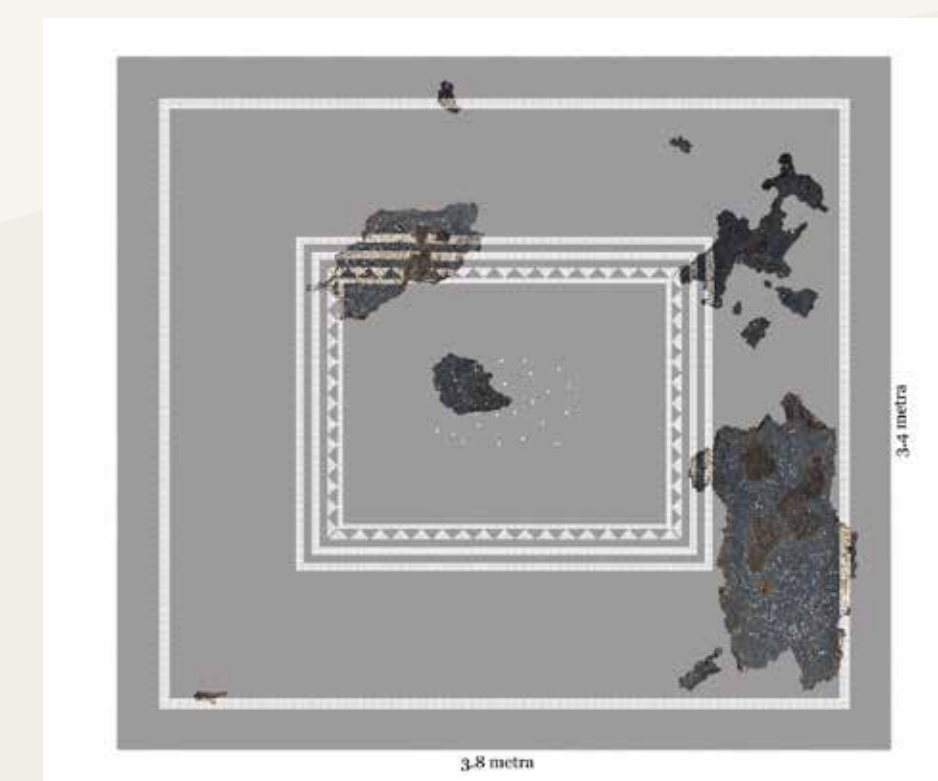
Veliko težavo je povzročalo nestabilno vreme, saj je bilo v tistem času veliko dežja. Celoten teren je bil kljub pokrivanju s filcem in folijo zelo namočen, zato je bilo treba pred začetkom del počakati na postavitve zaščitnega šotora, ki bi omogočal nemoteno delo. Podrobnejši pregled stanja mozaika je pokazal, da so tesere nestabilne in jih skupaj drži le zemlja. Ta je prodrla med mozaične kocke in plasti ometa, ter jih ločila med seboj. Zemlja je ponekod popolnoma izpodrinila izjemno krhek omet. Robovi fragmentov mozaika so bili zelo nestabilni. Pred odstranitvijo nečistoč jih je bilo zato treba najprej zaščititi in stabilizirati. Površino kock smo očistili z vodo, zobnimi ščetkami in naravno spužvo. Med čiščenjem se je pokazala velika občutljivost črnih teser. Veliko jih je bilo razplatenih ali popolnoma razpadlih. Na očiščeno površino smo nanесли začasno zaščito iz dveh plasti gaze in Mowilitha. Zaradi namočenosti terena je bilo treba za boljši oprijem lepila površino neprestano sušiti s sušilniki. Na posušeno začasno zaščito smo nanесли plast nizko ekspanzijske poliuretanske pene in tankih lesenih letvic. Zaradi nizkih temperatur se običajna pena ni strjevala, zato jo je bilo treba zamenjati s peno za uporabo pri temperaturi do -10°C . Po osušenju smo odvečno peno porezali in poravnali. Drugo plast letvic smo postavili pravokotno na spodnje. S tem je bila zaščitna armatura trdna, vendar še vedno dovolj fleksibilna. Manjše fragmente smo armirali le s poliuretansko peno, saj je zagotovila dovolj stabilno oporo. Najprej smo poskusno dvignili manjše fragmente, s čimer je bilo lažje načrtovati dvig večjih. Med dvigom so fragmenti z lahkoto odstopili od podlage, saj je mozaične kocke in plasti ometa med seboj ločila že zemlja. Okoli večjih fragmentov smo za lažji dostop izkopali kanal. Z dleti in kopji smo fragmente postopno ločili od podlage. Po dvigu se je pokazalo, da je bil nukleus pod fragmenti popolnoma preperel in pomešan z zemljo. Vse fragmente smo nato z licem navzdol položili na lesene deske in čeznje pritrtdili gazo, ki je omogočila njihovo sušenje in nudila zaščito med prevozom v depo Mestnega muzeja Ljubljana.

Sodelavci:

Ajda Mladenović, Petra Benedik, obe ZVKDS RC,
Barbara Kogoj, Katarina Bartolj, obe samozaposleni

Slika 01: Fragmenti mozaika z ostanki malte, ki je obdajala stebričke hipokavsta (antični sistem talnega gretega)

Slika 02: Rekonstrukcija mozaika. Pripravila Maja Lavrič in Dejan Kožuh, CPA

Slika 03: Stanje enega od fragmentov pred začetkom del - zelo nestabilen rob

Slika 04: Izdelava zaščite robov fragmentov s plastelinom

Slika 05: Odstranjevanje površinskih nečistoč

Slika 06: Lepljenje prve od dveh plasti zaščite

Slika 07: Sušenje površine za boljši oprijem lepila

Slika 08: Nanos prve plasti nizko ekspanzijske poliuretanske pene in lesenih letvic za izdelavo armature

Slika 09: Nanos druge plasti pene in letvic

Slika 10: Ločevanje mozaika od podlage

Slika 11: Fragment mozaika, ločen od podlage

Slika 12: Pritrjevanje začasne zaščite iz gaze, ki omogoča sušenje vlažnih fragmentov